

TURIZAM

Osmanlijsko razdoblje nema kontinuiteta u osječkoj povijesti i kulturi

Vezano uz tekst "Sulejmanov most mogao bi postati turistički brend Osijeka" objavljen u Glasu Slavonije 13. siječnja 2014. godine, dužnost nam je iskazati naše razočarenje njegovim sadržajem, a osobito činjenicom da, iako nam je poznato da to nije stav Turističke zajednice grada Osijeka, slikom i riječju prikazano je kao da dolazi baš od njih, pa kroz to i tvorci priče dobivaju legitimitet.

Uz činjenicu da grafika, prikazana na fotografiji uz članak, ne predstavlja Sulejmanov most, već most iz druge polovine 18. st., a na njoj je, uz tvrđavske crkve, prikazan i parobrod na Dravi te je i laiku jasno da ona predstavlja stanje iz 19. st., nije prihvatljivo da se već dvije godine opetovano ponavlja priča o tome da bi Sulejmanov most mogao postati turistički brend Osijeka, a da ona nije preispitana s mjerodavnim stručnjacima.

Sulejmanov most malo vjerojatno bi mogao postati turistički brend Osijeka ne samo zbog činjenice da ga uopće nema, da za sada ne znamo točno ni kako je izgledao i da priča o "planiranju" njegove rekonstrukcije zvuči kao "plan" za obnovu babilonske kule ili kupnju Eiffelova tornja. I kada bi se pouzdano utvrdio njegov izgled i položaj, postojeći prostorni uvjeti, kako hidrološki, tako i arhitektonski, ne pružaju uvjete za takvu gradnju. Na povijesnom itinereru, koji je samo okvirno poznat, postoje naselja, a dio koji je premošćivao Dravu bio je plutajući te je na plovnom putu takva instalacija neodrživa, a uz to postoji još niz jednako valjanih razloga.

Osmanlijska ostavština

Ništa od navedenog naravno gradnju ne čini nemogućom, već samo vrlo malo vjerojatnom (manje od sedmice na lotu). Osnovni razlog zbog čega takav most ne bi imao osobitog smisla, kao što nema smisla priča koja ga prati, je činjenica da osmanlijsko razdoblje nema kontinuiteta u osječkoj povijesti i kulturi. Nažalost, za razliku od područja Bosne i Hercegovine, Srbije, pa i Mađarske, na području istočne Hrvatske nije ostalo gotovo nikakvog traga tog razdoblja. Osim turbeta i hamama u Iloku, dijela džamije u crkvi Svih svetih u Đakovu (vjerojatno zahvaljujući činjenici da je nadograđena na raniju crkvu) te podruma u Kneževim Vinogradima, koji nema simboličnu vrijednost, nije ostalo ništa.

DARKO MRKONJIĆ

tajnik Udruga turističkih vodiča Osijek, reagira na tekst "Sulejmanov most mogao bi postati turistički brend Osijeka"

Područje je nakon 1687. potpuno očišćeno od tragova osmanlijske kulture, kako se to dogodilo i s ranijom srednjovjekovnom kulturnom i arhitekturom, nakon njihovog upada 1526. Turcizmi, utjecaj na kuhinju i drugi kulturni tragovi, vjerojatnije su došli iz Bosne sa Šokcima, nakon 1687., nego da bi bili ostatak osmanlijskog razdoblja i njegov kulturni kontinuitet. Zbog toga nema razloga tom razdoblju, u prikazu osječke povijesti, davati ni manji ni veći značaj od prethodnog razdoblja 7. st. - 16. st., iako bi se osmanlijsko razdoblje moglo smatrati i razdobljem kulturnog diskontinuiteta istočne Hrvatske, jer visoko školstvo i tiskara dolaze tek nakon njega. Također, iako je Sulejmanov most, prema onome što se o njemu zna, bio izniman graditeljski zahvat te je smatran čudom svoga doba, iz današnje perspektive on to nije u usporedbi s rimskim mostom, sagrađenim gotovo 1500 godina prije, a koji je vodio od današnjeg Donjeg grada do Kopačeva i čiji je itinerer detaljno poznat te postoji sačuvano obilježavanje.

Turistički potencijal rimske Murse

Ono što rimsku Mursu, kao mogući turistički brend grada, čini važnom u turističkom kontekstu, nisu toliko činjenice da je ona bila daleko najznačajniji grad u povijesti na području Osijeka. Da je u njoj (vjeruje se) treći nasljednik sv. Petra, sv. Kliment, propovijedao kršćanstvo još 91. godine, da je bila važno europsko raskrižje, da je 351. godine bila sjedište Biskupije i da je u bitci pod njezinim zidinama iste godine u jednom danu život izgubilo 54.000 vojnika, što tu bitku, između cara Constantinusa i samoproglašenog protucara Magnentia, čini vjerojatno (uzimajući u obzir svjetsku populaciju u 4. st.) najkrvavijom bitkom u povijesti ljudskog roda, pa ni to da pola metra ispod površine zemlje imamo sačuvan gotovo cijeli grad, a kilometrima uokolo brojne nekropole.

Ono što rimsku Mursu čini turistički upotrebljivom je činjenica da je ona uvezana u eu-

ropsku mrežu rimskih cesta (European Roman Network) i da je ona uvezana u našu ponudu vina i vinskih cesta, jer upravo su rimljani donijeli i počeli uzgajati vinovu lozu u našem kraju. Dakle "rimska priča" je temelj naše civilizacije, ona ima kontinuitet i ona "prodaje" našu destinaciju. Nasuprot tome, ideje da se u turističku ponudu grada uvedu "performansi" na temu Sulejmana, bez vizije su i zapravo prodaju Tursku kao odredište. Osim što ne spadaju u povijesni kontekst barokne Tvrde, ni kojeg drugog dijela Osijeka (osim u HNK, u operu Nikola Šubić Zrinski) pa su zbog toga neprikladne, takve bi predstave kod inozemnog, a i domaćeg turista, koji posjeti Osijek mogle jedino pobuditi zanimanje da sljedeći put umjesto nekog odredišta u Hrvatskoj posjete Istanbul. To je naravno potpuno legitimna promidžba turskog turizma (kada ju financira vlada Republike Turske ili privatni sektor), ali u tom kontekstu treba biti označena i shvaćena.

Udruga turističkih vodiča Osijek dala je, svojim pristupom u članstvo na osnivačkoj skupštini, podršku Društvu hrvatsko-turskog prijateljstva te se taj stav nije promijenio, no rukovodeće osobe Društva diskretno smo upozoravali na neoprezne i populističke priče o "rekonstrukciji" Sulejmanova mosta. Od samog početka sugerirali smo, za slučaj da postoji ozbiljan interes turskih investitora o kakvom se govori, da se sredstva ulože u postavljanje tematske povijesne zbirke na temu osmanlijskog razdoblja u Osijeku (poput one u Mohaču), ili u neki drugi oblik njegova obilježavanja.

Brendiranje grada

Dapače, još 2009. godine, baš UTV Osijek dala je ideju Gra-

du i Turističkoj zajednici za postavljanje ploče s prikazom Sulejmanova mosta radi boljeg predstavljanja tog razdoblja turistima, što je poslije i realizirano. Također, u suradnji sa stručnjacima Hrvatskog restauratorskog zavoda, UTV Osijek u studenom i prosincu 2011., koristeći pogodnost iznimno niskog vodostaja, obavio je ronilački izvid u Dravi na mogućoj lokaciji Sulejmanova mosta. Područje je detaljno snimljeno i ultrazvučno (side scannerom) te je napravljen niz podvodnih i zračnih fotografija pronađenih objekata. Materijali su predani nadležnim institucijama u Osijeku, a zaključci su prepušteni stručnjacima te koliko znamo, nisu prepoznati dokazi koji bi nedvojbeno ukazali na materijalne tragove i točan položaj mosta.

U skladu s navedenim, pozdravljamo djelovanje Društva hrvatsko-turskog prijateljstva, no predlažemo da se aktivnosti te eventualne potpore Vlade Republike Turske, ili turskih investitora, kroz institucije u kulturi i Ministarstva kulture RH, usmjere na istraživanje tog zanimljivog i nedovoljno poznatog dijela povijesti Osijeka, a nikako u brendiranje Grada, što je u nadležnosti hrvatskih institucija i etabliranih strukovnih organizacija, u svakom slučaju struke.

Udruga turističkih vodiča Osijek, 2010. godine pri HGK ŽK Osijek, pokrenula je osnivanje sekcije kulturnog turizma, a 2012. u suradnji s Turističkom zajednicom Grada i Županije, Muzejem Slavonije, Agencijom za obnovu osječke Tvrde i Konzervatorskim odjelom Ministarstva kulture i formiranje kulturno-turističkog vijeća Grada, pa su ta tijela i kompetentna za brendiranje i kreiranje strategije razvoja kulturnog turizma Osijeka. ■